

МОДЕЛЮВАННЯ ДИНАМІКИ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ КЛЮЧОВИХ ІНДИКАТОРІВ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Шавлак Марина Андріївна

**Науковий керівник: Сергієнко Олена Андріанівна, кандидат
економічних наук, доцент**

**Харківський навчально-науковий інститут Державний вищий
навчальний заклад «Університет банківської справи»**

Актуальність дослідження. Розвиток економіки безпосередньо залежить від стану банківської системи, фінансування та обслуговування підприємств банками. В умовах наростаючої фінансової кризи однією з основних проблем, яка стоїть перед вітчизняною банківською системою, є підтримка її стабільності та надійності в умовах підвищеного ризику, який пов'язаний з економічною та політичною нестабільністю у країні. Тому ефективне управління та забезпечення фінансової стійкості має бути основним стратегічним завданням кожного українського банку [2].

Постановка проблеми. З метою адекватного реагування на зміну ключових показників-індикаторів, що характеризують результати діяльності вітчизняних банків, необхідно постійно здійснювати моніторинг стану банківської системи за різними напрямками діяльності, у тому числі й на предмет виникнення проблемних ситуацій, які можуть спричинити негативні наслідки її розвитку. Результати моніторингу мають сприяти розробці адекватної та гнучкої стратегії розвитку банківської системи, що в майбутньому забезпечуватиме стабільний розвиток національної економіки.

Викладення основного матеріалу. У роботі побудовані моделі динаміки взаємозв'язку ключових індикаторів банківської системи України для оцінки та аналізу рівня фінансової стійкості на основі використання інструментарію фазового аналізу, що підвищить ефективність та результативність діяльності банківського ринку та дозволить розробити превентивні заходи та попередити проблемні ситуації [3].

Для дослідження характеру стійкості банківської системи України використовувалися такі основні показники: сукупний фінансовий результат діяльності банків України (*СФР*), сукупний розмір депозитів (*СД*) та кредитів банків України (*СК*) за період 2000 – 2015 рр. на основі офіційної статистики НБУ [1]. В роботі отримані моделі, що описують: динаміку взаємозв'язку сукупного депозиту (*СД*) та сукупного кредиту (*СК*); сукупного фінансового результату (*СФР*) та сукупного кредиту (*СК*);

сукупного фінансового результату (*СФР*) та сукупного депозиту (*СД*). Моделі представляють собою системи лінійних економетричних рівнянь залежно від певного досліджуваного періоду: 1 період (2001 – 2015 рр.), 2 період (2001 – 2008 р.), 3 період (2008 – 2015 рр.).

Загальна модель на основі системи динамічних економетричних рівнянь, що описує взаємодію сукупного депозиту (*СД*) та сукупного кредиту (*СК*) має наступний вигляд:

$$\begin{cases} AP\ DEP = a_0 + a_1 * KRED + a_2 * DEP; \\ AP\ KRED = b_0 + b_1 * KRED + b_2 * DEP; \end{cases}$$

де *AP DEP* – значення абсолютного приросту депозитів на певний момент часу (*t*); *AP KRED* – значення абсолютного приросту кредитів на певний момент часу (*t*); *KRED* и *DEP* – обсяг наявних на момент часу (*t*) кредитів (*СК*) та депозитів (*СД*); *a*₀, *b*₀ – вільний член моделі, параметр впливу факторів, неврахованих в моделі; *a*₁, *a*₂, *b*₁, *b*₂ – параметри (коефіцієнти) моделі.

Результати дослідження дали змогу стверджувати, що ситуація на ринку депозитів і кредитів в до кризовий період (2001 – 2008 р.) була нестійкою, про що свідчить наявність в моделі точки рівноваги типу «сідло». Тобто проаналізувавши дану модель до початку кризи можна було припустити, що стан на ринку нестійкий і можливе проходження траєкторії через певні точки біфуркації, що може призвести до настання кризової ситуації в даному сегменті ринку.

За результатами побудови моделей фазового аналізу взаємовпливу та взаємодії сукупного фінансового результату та сукупного кредиту в до кризовий період (2001 – 2008 р.) динаміка розвитку траєкторій була досить стійкою. Однак характер стійкості – «невироджений стійкий вузол», показував, що стійкість не є абсолютно стабільною і може змінитися нестійкістю і можливими коливаннями. Результати моделі фазового аналізу (рівняння та фазовий портрет) взаємовпливу сукупного фінансового результату (*СФР*) та сукупного кредиту (*СК*) протягом третього періоду дослідження (2008 – 2015 рр.) наведено на рис. 1.

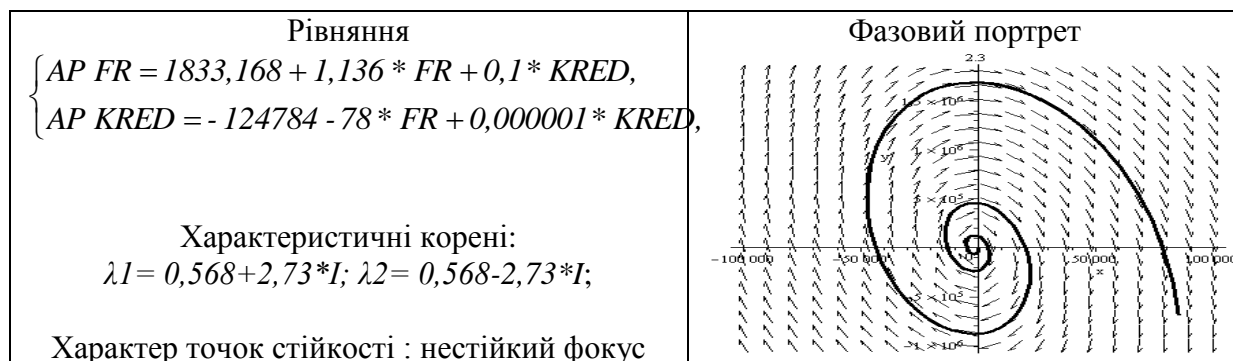

Рис. 1. Модель взаємовпливу сукупного фінансового результату (*СФР*) та сукупного кредиту (*СК*) (2008 – 2015 рр.)

Характер точки стійкості – нестійкий фокус, говорить про те, що траєкторії показників в моделі взаємовпливу сукупного фінансового результату (*СФР*) та сукупного кредиту (*СК*) віддаляються від положення рівноваги, рух має характер коливань з амплітудою. Отже динаміка, що описує такий стан системи говорить про те, що взаємозв'язок ключових індикаторів банківської системи України на даному досліджуваному етапі є нестійким.

Висновки. Результати реалізації запропонованого в роботі інструментарію економетричного та фазового аналізу для оцінки та аналізу динаміки взаємовпливу основних показників діяльності банківської системи України доводять, що на даному етапі банківська система є нестійкою за ключовими індикаторами, що знижує рівень її фінансової стабільності, через що вона може бути досить чутлива до впливу різних негативних факторів, що може призвести до обвалу банківської системи України.

Впровадження розроблених моделей моніторингу для ключових індикаторів фінансової стійкості дозволить заздалегідь ідентифікувати та розпізнати «слабкі місця» для попередження настання кризових ситуацій та підвищення рівня обґрунтованості управлінських рішень з формування стратегічних альтернатив в нестабільному ринковому середовищі, що поліпшить якість управління для збереження життєздатності та сприятиме вдосконаленню ефективності діяльності банківської системи.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс].– Режим доступу до ресурсу :www.bank.gov.ua
2. Самородов Б. В. Аналіз та визначення сутності управління фінансовим розвитком банку / Б. В. Самородов // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – Харків : ХІБС УБС НБУ, 2012. – Вип. 1(12). – С. 66 – 75.
3. Сергієнко О. А. Моделювання нестационарних траєкторій індикаторів економічної безпеки комерційних банків / Т. С. Клебанова, О. А. Сергієнко // Модели оценки и анализа сложных социально-экономических систем: монография / под ред. д.э.н, проф. В. С. Пономаренка, д.э.н., проф. Т. С. Клебановой, д.э.н., проф. Н. А. Кизима. – Х. : ИД «ИНЖЭК», 2013. – С. 158 – 176.